

Dünya Alüminyum Serveti

İyi bir boksitin % 32 nisbetinde alüminyum ihtiva ettiği malûmdur. Bu cevhere az veya çok miktarda yedi memlekette tesadüf edilmektedir : Fransa, Amerika Birleşik Devletleri, İngiliz Ginesi, Hollanda Ginesi, Macaristan, İtalya ve Yugoslavya. Bu memleketlerin son besindeki işletmeler nisbeten yenidir. Dünya alüminyum istihsalı % 95 nisbetinde yine yedi memlekete inhisar etmektedir : Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, Almanya, Kanada, İsviçre, Norveç, İngiltere. Fakat bunlardan son beşi boksit müstahsili olmayıp, ham maddelerini hariçten tedarik etmektedirler.

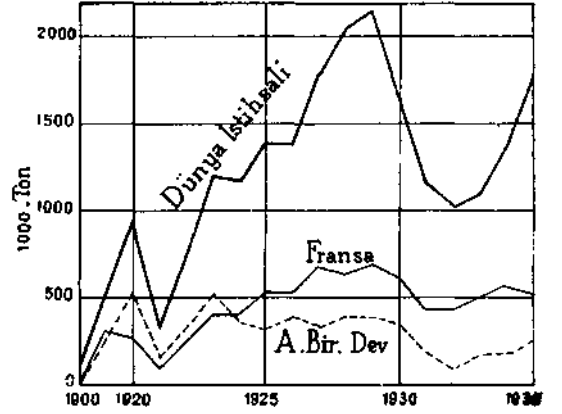
1921 - 1930 senelerindeki istihsal nisbetleri aşağıda görülmektedir :

	Boksit %		Alüminyum %
Fransa	34,1	Amerika Bir. Dev	36,7
Amerika Br. Dev.	25,4	Almanya	13,1
İngiliz Ginesi	9,2	Kanada	12,1
İtalya	9,1	Fransa	10,7
Hollanda Ginesi	8	İsviçre	9,7
Macaristan	7,7	Norveç	9,6
Yugoslavya	4,7	İngiltere	4,7
Diger mem.	1,8	Diger mem.	3,4
Yekûn	100,0	Yekûn	100,0

Boksit müstahsili memleketlerde muamele edilen cevher tonajı, harice gönderilen miktarın ancak dörtte birine müsavidir.

Aşağıdaki grafik, 1900 ilâ 1935 arasındaki dünya ve Fransa ile Amerika Birleşik

Devletlerinin boksit istihsalindeki temevvüçleri göstermektedir.

Fransa :

Fransa, 1924 tenberi en mühim müstahsil mevkiine geçmiştir. Başlıca müstahsil vilâyetler şunlardır : Var, Herault, Bouches-du-Rhone ve Ariege. Son senelerdeki istihsalın % 80 i Var'da ve % 15 i de Herault'da elde ediliyordu. Var'ın zengin muhteiyatlı kırmızı boksit yatakları dünyanın en iyi alüminyum madenlerinden sayılmaktadır. Bu madenlerin yaptığı ihracat çok mühimdir.

Amerika Birleşik Devletleri:

Madenler, Ohio'nun cenubundaki beş hükümette bulunmaktadırlar : Arkansas, Alabama, Georgie, Tennessee ve Mississippj. En mühim madenler Şaline County ve Pulaski County'de (merkezî Arkansas) bulunmaktadırlar. Son senelerde Arkansas tonajın % 90 ilâ 95 ni istihsal etmiştir;

% 5 ilâ 10 u da Alabama ve Georgie'de istihsâl edilmiştir. Tennessee yatakları işletmelerine nihayet verilmiştir; Mississipi'dekiler ise, cevherlerinin fakirliğinden şimdiye kadar daha işletilememişlerdir.

Gine:

İngiliz ve Hollanda Ginelerindeki boksit yatakları ancak yirmi beş senedenberi işletilmekte fakat dünyanın en zengin madenlerinden sayılmaktadırlar. Yataklar, sahile aşağı yukarı muvazi bir mntakayı işgal etmektedirler. Deniz yolile sevkiyatı kolaylığı sayesinde işletme büyük mikyasta inkişaf etmiştir.

Macaristan :

Başlıca yataklar memleketin garp kısmındadırlar : Biri, Balaton gölü şimalindeki Bakony'de; daha ehemmiyetli olan diğeri de Gant'tadırlar. Son zamanlarda ccnubda bir kaç yeni yatak keşfedilmiştir. Macaristanın boksit ihtiyatları ehemmiyetli olup, evsafı da iyidir. Cevher bilhassa Almanyaya sevkedilmektedir. Macaristan, istihsâlin bir kısmını alüminli emlâh ve çimento imâlinde kullanmaktadır.

İtalya :

Başlıca iki yatak vardır : en mühimi ve yeni keşfedilene İstrie'de diğeri de Apennin dağlarını merkezî mntakasında bulunmaktadır. Istrie yatakları (harpten evvel Avusturyanın idiler) on beş senedenberi İtalyan boksitinin büyük kısmını temin etmektedirler, istihsâlin mühim bir kısmı Almanyaya ihraç edilmektedir. Apenninlerdeki yataklar iki işletme merkezini ihtiva etmektedirler : biri Romanın şarkında, Akuila vilâyetinde; diğeri de Napoli şimalinde Benevento vilâyetinde. İtalyada alüminyum istihsâli son zamanlarda artmıştır ; Istrie boksiti eskisinden fazla kullanılmaktadır.

Yugoslavya:

İstihsâlin büyük bir kısmı Dalmaçyanın Drnis mntakasından temin edilmektedir. Buradaki maden yatakları harpten evvel Avusturyanıdı. Başka mühim, yataklar da Montenegro ve Herzegovin'de mevcuttur (Mostar mntakası); bunlar daha tetkik edilmemişlerdir.

Aynı zamanda Hind Denizinde, ve bilhassa Hollanda Hindistanında (Bintang adası) mühim, miktarlarda boksit mevcuttur. 1935 te takriben 10.000 tonluk ve 1935 da da 125.000 tonluk ihracat yapılmıştır. Önümüzdeki yıllarda senede 200.000 tonu bulacak olan istihsâl Japonya, Hollanda ve Aımanyaya sevkedilecektir.

Diğeri boksit ihtiyatları mühim olmakla beraber miktarları tam olarak tahmin edilmektedir. Muhtemel ihtiyatlar ehemmiyetleri sırasile şunlardır :

	<u>Milvon ton</u>
Altın sahil	230
Gine	160
Macaristan	150
Yugoslavya	80
Fransa	60
Amerika Bir. Devleti	37
Norveç	30
Diğeri kaynaklar	213
Yekûn	<u>960</u>

Altın sahilinin en fazla ihtiyat ihtiva ettiği görülmektedir. Yatakları, bilhassa Mount Supirri'deki, incelenmiş fakat işlenmemiştir. Buranın boksiti az silisli, alümin rengin olup, demir muhteviyatı vasattır. Kıymetli madenler ihtiva eden bu yatağın (altın ve gümüş), takriben 50 milyon tonluk bir ihtiyata malik olması muhtemeldir. Kumasi'nin 45 mil garbinde, 180 milyon ton ihtiyat saklaması muhtemel olan iyi cins boksit yatakları keşfedilmiştir.

Fransız müstemlekelerinin ve himaye-

sindeki memleketlerin boksit yatakları arasında, yeni keşfedilen Fas Atlas dağlarındakiler (20 milyon ton), Ginedekilerle Dahomey'inki (Mont Agu) ve Madagas - kaidaki zikre şayandır.

Hali hazırda malûm yataklar 250 milyon ton alüminyum (saf maden) tekabül etmektedir. Bu ihtiyat ise, bugünkü istihlâk nisbetine göre bir asra kifayet edebilecek miktardadır.

Boksitten başka, alumin muhtevaları yüksek olan sahra ve killer de çok boldur. % 10 ilâ 30 nisbetinde alumin ihtiva eden madenlerden alumini çıkarmak meselesi teknik cihetten halledilmiş bulunmaktadır; fakat, iktisadî sebepler dolayısıyla bu usûl bugüne kadar tatbik edilememiştir. Filhakika, alüminyumun maliyet fiatı pek az nisbette iptidaî madde değerine tâbidir, ve ancak bazı hususî hallerde, meselâ boksitin ithaline mani olan bir bloküs halinde, bir memleket, alumini nisbeten fakir maddelerden çıkarmaya karar verebilir.

Bununla beraber, içlerinde mühim miktarda alumin bulunan sahreler mevcuttur. $4 \text{ SiO}^2 \text{ Al}^2 \text{ O}^3 \text{ K}^2\text{O}$. düsturuna tekabül eden lösit, saf halde % 23,5 alumin, % 21,5 K^2O

ve % 55 silis ihtiva etmektedir. İtalyanın cenup ve merkezinde ve Amerika Birleşik Devletlerinin Wyoming hükümetinde lösit, ihtiva eden *muazzam* sahreler mevcuttur. İtalyan rezervleri 100 milyon ton ve Amerikan rezervleri de 2.000 milyon ton tahmin edilmektedir. Blanc'in lösitten alumin ve potas emlahı imalindeki usulü iki İtalyan fabrikasında tatbik edilmektedir.

Kimyevî terkibi $4 \text{ SO}^3 \cdot 3 \text{ aL}^2 \text{ O}^5$. K-O, 6 H^2O olan lobit % 37 alumin, % 11,4 K^2O , % 38,6 SO, ve terkip halinde % 13 su ihtiva etmektedir. Rusyadaki sağlık yatağı (Azerbaycan) % 50 alönitli 100 milyon ton suhur ihtiva etmektedir. Bu cevhere Kora'da da tesadüf edilmektedir; alönitten itibaren alüminyum imali için iki Japon fabrikasının tesis edildiği söylenmektedir.

Alüminyum cevheri arasında nefelini ve Norveçin labradoritini de sayalım. Nefelin, Rusyada Kola yarımadasındaki apatit yataklarında, mevcuttur. Burada, apatitle aynı zamanda çıkarılan nefelinden kalevi alüminyum emlahı imali için tetkikatta bulunulmuştur.